

Major gšt. O t o H a u k a major G u s t a v R e š k a :

Zničení železničního mostu u Neratovic r. 1866.

Na první pohled by se zdálo, že tato akce, provedená Rakušany ve válce s Prusy r. 1866, patří již jen do historie, ježto byla příliš malého rozsahu a byla podniknuta za okolností a poměrů značně se různících od dnešního způsobu boje, aby bylo lze z ní vyvoditi závěry, platné ještě i dnes, po 67 letech.

Ve skutečnosti tomu však tak není. Změnily se sice způsoby a metody vedení války a boje, změnila se organisace a výzbroj jednotek a tím i jejich působnost, nezměnily se však názory na důležitost zničení železničního spojení a nezměnily se všeobecné zásady o provádění podobných akcí v týlu nepřítelů. Popisovaný přepad u Neratovic r. 1866 byl sestaven a proveden tak účelně a bezvadně, že mu nelze nic vytknout, a proto musil skončit úspěšně. To bylo též důvodem, proč ho bývalá rakousko-uherská válečná škola používala jako školního příkladu.

Onen přepad je však pro nás zajímavý též z toho důvodu, že se stal na našem území a že se ho zúčastnily části českého pluku (pěší pluk 28).

Všeobecná situace.

Pruské armády se hrnuly po bitvě u Hradce Králové (3. července 1866) na Moravu a kolem 26. července stály již v Dolních Rakousích a na jižní Moravě. V Čechách zanechali Prusové jen slabší části v Praze a k střežení pevností Josefova a Hradce Králové. Pevnost Terežín nebyla Prusy vůbec ani hlídána.

Železniční trati, vedoucí z Německa (Saska) do Čech a dále na Moravu, byly vybudovány tehdy jen dvě. První vedla z Drážďan labským údolím přes Podmokly—Kralupy na Prahu a dále přes Kolín—Pardubice—Č. Třebovou na Brno a Olomouc k Břeclavi a k Vídni. Druhá umožňovala spojení s Německem přes Žitavu (v Sasku) a Liberec a dále přes Turnov—Josefov—Hradec Králové na Pardubice, kde se připojovala na trať prve uvedenou.

Tyto trati byly však v svých severních částech uzavřeny rakouskými pevnostmi Terežínem, Josefovem a Hradcem Králové a mimo to byly Rakušany při ústupu z Čech zničeny. Intaktní a nestřežená byla jen část trati mezi Prahou a Č. Třebovou a dále trať na Brno.

Pak zde byla ještě příčná trať, spojující obě již jmenované trati a vedoucí z Kralup přes Neratovice—Ml. Boleslav do Turnova, která zůstala neporušena a nebyla uzavřena žádnou rakouskou pevností. Nabyla proto tato trať pro Prusy mimořádné důležitosti, ježto dovolovala ne-

rušenou dopravu mezi Saskem (Žitavou) a pruskou armádou v Dolních Rakousích přes Liberec—Turnov—Kralupy—Prahu a Č. Třebovou, kterou nemohly rakouské pevnostní posádky rušiti.

Zvláštní situace

(viz náčrt).

Rakouské posádky pevností v Čechách byly příliš slabé, aby se mohly se zdarem pokusit o větší akci, ač jejich duch byl výborný. Tereziánská pevnost měla na př. posádku všeho všudy asi 8.000 mužů; bylo to především dělostřelectvo (pevnostní) a čtvrté prapory pěších pluků, kterých bylo normálně užíváno za posádku pevností. Dále patřily k posádce ještě oddíly ženistů a pionýrů, jezdeckta a vozatajstva.

Přes to však zamýšlel velitel této pevnosti, generálmajor Conrad, již počátkem července využití svého výhodného a nestřeženého postavení v týlu Prusů a podniknouti nějakou akci proti uvedené spojovací trati Kralupy—Ml. Boleslav—Turnov. Upustil však od toho, když dostal zprávy o silném obsazení Prahy a Kralup Prusy.

Během sjednaného pětidenního klidu zbraní (22.—26. 7.) dostal velitel tereziánské pevnosti od nového velitele rakouské armády arcivévody Albrechta rozkaz, aby po opětném zahájení nepřátelství vyvinul největší činnost, směřující k rušení týlových spojů nepřítele, zejména aby přerušil železniční trať Kralupy—Turnov.

Na základě tohoto rozkazu rozhodl se velitel tereziánské pevnosti, ihned po obnovení nepřátelství (27/7), přerušit trať Kralupy—Turnov v jejím nejcitlivějším místě, t. j. zničit neratovický železniční most přes Labe, aby znemožnil dopravu z Žitavy přes Prahu na Moravu.

Provedení přepadu u Neratovic

(viz náčrt).

27. července, po uplynutí pětidenního klidu zbraní (velitel pevnosti nevěděl ještě o mikulovském příměří z 26/7), vyrazil z Terezína v 15 hodin smíšený oddíl pod velením majora šl. Zaremby k přepadu neratovického mostu.

Oddíl se skládal ze IV./28. praporu pěšího (o 6 pěších rotách), z půlbaterie (4 děla čtyřliberní), z půleskadrony husarů (50 jezdců) a z menšího oddílu ženistů a pionýrů (síla neznáma).

Po přechodu na pravý břeh Labe po pontonovém mostě u Třeboutic (východně od Litoměřic) pochodoval celý oddíl přes štětí na Mělník, kam dorazil kolem 23. hodiny v noci. Zde nařídil major šl. Zaremba 1hodinný odpočinek a využil ho k doplnění zpráv o síle a podrobném rozmístění pruských částí u Neratovic.

28/7 v 0.30 hod. vyrazil oddíl k dalšímu pochodu na Zábouří, kde major šl. Zaremba rozdělil svůj oddíl na čtyři části.

Západní skupina (1 rota pěchoty s oddílem pionýrů a s několika husary) měla překročit Labe u štěpánského přívozu jihovýchodně od Obříství, přepadnout Byškovice a zničit tam železniční trať a telegraf, aby bylo znemožněno přivolání posil k Neratovicům. Po zdařilém přepadu měla se tato skupina stáhnouti na Neratovice.

Východní skupina (1 rota pěchoty s oddílem pionýrů a s několika husary) byla vyslána přes Liblice na Byšice s podobným úkolem jako západní skupina.

1 pěší rotu a půl baterie zanechal major Zarembo ke krytí ústupu v postavení u Záborky. Pod její ochranou měl se celý oddíl po provedení přepadu nebo při nezdaru shromáždit a ustoupit.

S g r o s s v é h o oddílu (3 pěší roty, 40 husarů a zbytek ženistů a pionýrů) hodlal major Zarembo postoupit na Neratovice, přepadnout pruské části ve dvoře Třebošnici, v Červeném mlýně a v Tišicích a provést zničení mostu.

Všechny skupiny provedly své úkoly přesně podle stanoveného plánu. Úplně překvapení Prusové byli všude po krátkém odporu zdoláni a téměř všichni zajati.

Po vzetí dvoru Třebošnice, Červeného mlýnu a Tišic přikročil major Zarembo k vlastnímu útoku na most, hájený ještě asi 60—70 Prusů. Po krátké přestřelce bylo mostu dobyto bodákovým útokem 2 rot (od Tišic) v 6.30 hod.

Přípravu mostu k zničení (t. j. přípravu k vyhození jednoho mostního pilíře) provedli ženisté pod ochranou předsunutých částí pěchoty a hlídek husarů v době mezi 6.30—8.30 hod. Odstřel pilíře byl proveden v 8.30 hod. Obě přilehlá pole se zřítily a tím železniční trať Kralupy—Turnov byla na dlouhou dobu zničena.

Ihned po vyhození mostu vrátily se jednotlivé skupiny se svými zajatci v úplném pořádku a nerušeně do Záborky a odtud po shromáždění pochodoval celý oddíl dále na Mělník. Po kratším odpočinku v Mělníku ustoupil oddíl ještě téhož dne až po Hořtku a 29. července ráno vrátil se do pevnosti.

Přepad se zdařil úplně, ale ježto mezitím bylo sjednáno příměří (26/7 v Mikulově), neměl již vlivu na další vývoj událostí.

Celý oddíl ztratil v boji jen jediného muže, kdežto ztráty Prusů činily 13 mrtvých a 13 raněných, kromě zajatců, jichž bylo 152 mužů (5 důstojníků, 1 lékař, 4 prušští železniční úředníci a 142 vojáků).

P o z n á m k y k p r o v e d e n í.

Velitel pevnosti zvolil správně k přepadu nejcitlivější a jemu nejlepe dosažitelné místo (neratovický železniční most) a využil též plně prvku překvapení (rychlé přiblížení za noci).

Síla a složení přepadového oddílu byly rovněž velmi účelné. Nebyl příliš veliký, aby se stal nemotorným, byl však dosti silný, aby zaručil úspěch. Měl dosti jezdeckva, aby si mohl opatřit potřebné zprávy, obsahoval dostatečné množství pěchoty a dělostřelectva, aby bylo lze zmocnit se mostu i bojem a zajistit si ústup, a měl též potřebné části ženistů a pionýrů k technickému provedení ničení.

Avšak i praktické provedení celé akce bylo bezvadné. Celý podnik byl založen velmi jednoduchým způsobem a obratně a energicky proveden.

Z celé 30 km vzdálenosti mezi Terezínem a Neratovicemi bylo posledních 18 km (z Liběchova) uraženo za noci a přepad pruských částí, chránících železniční trať, proveden ještě před svítáním. Mostu samého pak bylo dobyto a jeho zničení bylo provedeno již za světla. Bylo tedy učiněno vše, aby nepřítel byl překvapen, což se též úplně zdařilo.

Velitel oddílu byl dobře zpraven o situaci Prusů u Neratovic. Použil však ještě odpočinku v Mělníku velmi účelně k doplnění a přezkoušení svých zpráv, zejména co se eventuálních změn v síle a rozmístění nepřátelských částí týče.

Rozčlenění oddílů ve tři útočné skupiny nemělo za účel působit koncentricky na místo přepadu, nýbrž mělo jen zabezpečiti zdar podniku zničením železniční trati a telegrafu po obou stranách místa přepadu, aby sousední jednotky nepřítele nemohly být zpraveny a přispěchati na pomoc.

Určení a volba shromáždění (u Záborky), jakož i ponechání určité záštity již od počátku v tomto místě bylo velmi dobré, ježto umožňovalo rychlé shromáždění všech skupin po přepadu i při nepřátelském pronásledování. Dovolovalo přejíti u Mělníka na levý břeh Labe a vyhnout se tak dalšímu pronásledování.

Po stránce technické

není, bohužel, bližších záznamů o počtu zúčastněných ženistů a pionýrů, o technických podrobnostech zničení mostu a o použitém druhu a množství trhavin. Jediné to, že most byl úplně připraven k zničení během 2 hodin a že byl zničen mostní pilíř (byl to tehdy klenutý most kamenný), ukazuje k tomu, že bylo použito buď stálého minového zařízení nebo volně přiložených náloží, ježto vyhloubení sklípků pro nálože v kamenném pilíři by nebylo možno provést za tak krátkou dobu. Celkem lze říci, že se přepad zdařil, a to proto, že byl velmi dobře připraven a rychle a jednoduše proveden.

Z á v ě r.

Dnes jsou sice podmínky pro provádění podobných přepadů poněkud jiné, přes to však jsou takové akce i nyní nejen možné, ale dokonce i velmi možné!

Pěchota ovšem (pokud není na autech, pozn. red.) nemůže dnes tak snadno podobné přepady provádět, ježto je příliš málo pohyblivá a nemohla by přepad provést dosti hluboko do týlu nepřítele. Zato jezdeckto, jež má dostatečnou pohyblivost a mohutné palebné prostředky (kulomety a děla), může za různých bojových fází prováděti se zdarem podobné akce, využívajíc dokonale prvku překvapení.

Technické provedení (ničení) takových větších objektů bude ovšem vzhledem na nedostatek času a na zvláštní technickou práci vždy věcí ženijního vojska, jehož zvýšená potřeba u větších svazků jezdeckta je nezbytná.*)

Technické zbraně u nás a v cizině.

Podplukovník Ing. Dr. techn. Vladimír Hájek:

ženijní letecké hlídky.

Konec světové války přinesl náznaky nového použití ženie ve spolupráci s letectvem. Tato spolupráce záleží v tom, že se několik ženistů nebo celé hlídky ženijní přenesou na letadle do týlu nepřítele, aby zničily důležité objekty a tím ohromily dopravu nepřítele v zápoli.

Na tento nový způsob upotřebení ženie, jak se zdá, se pozapomenulo, ač při dnešním moderním letounu je přistání blízko objektů a vysazení ženijních hlídek

*) Rovněž i u rychlých jednotek bude zvýšená potřeba ženijního vojska.

(Pozn. red.)